

Tapio Tamminen

Rotutieteen paluu

Richard Lynn and Tatu Vanhanen (2006): *IQ & Global Inequality*. Washington Summit Publishers, Augusta, Georgia.

”Teos ansaitsee taloustieteen Nobel-palkinnon”. Näin J.P. Rushton hehkuttaa Ricahard Lynnin ja Tatu Vanhasen teoksen takaliepeessä. Rushton on Yhdysvaltojen tunnetuimpia ja kiistellyimpiä rotututkijoita. Hän on yrittänyt todistaa, että mustat ovat heikkolahjaisempia kuin valkoiset.

Rushtonin tavoin Richard Lynn on esitellyt jo vuosikymmeniä näkemyksiään älykkyyden ja rodun välisestä yhteydestä. Lynnin ja Vanhasen uusimmassa kirjassa toistetaan heidän edellisen teoksensa (*IQ and the Wealth of Nations*) perusväite: perinnöllinen älykkyys selittää pitkälle kansojen väliset taloudelliset ja hyvinvoinnin erot. Uudessa teoksessa on mukana älykkyystutkimuksia 113 maasta, kun niitä oli edellisessä 81 maasta.

Älykkyystutkimuksia on kritisoinut Rushtonin ja Lynnin varhaisista tutkimuksista alkaen siitä, että ne eivät ole ainoastaan kulttuurisesti harhaisia vaan metodeiltaan kyseenalaisia. Niitä on pidetty tieteen kaapuun puettuna pseudotieteenä, jonka tarkoitusperät ovat pikemminkin ideologisia kuin tieteellisiä.

Näin asian näki esimerkiksi tunnettu paleontologi Stephen Jay Gould. Hän kritisoi kirjassaan *The Mismeasure of Man* (1981) sitä, että olisi olemassa yksi älykkyyden muoto, joka paljastuisi älykkyystesteissä yhdeksi luvuksi. Tiettyjen ilmiöiden keskinäinen korrelaatio ei myöskään kerro mitään niiden syysuhteesta.

Gouldin esittämä kritiikki pätee myös Lynnin ja Vanhasen teokseen. Kuinka mitata riittävän objektiivisesti niin monisista ilmiöistä kuin älykkyys? Kirjoittajille älykkyys näyttää kuitenkin olevan itsestään selvä asia: älykkyyden määrittelyyn teoksessa tarvitaan vain vajaa sivu. Tästäkin lähes kolmannes on lainausta Linda Gottfredsonin kirjoituksesta *Wall Street Journal*issa. Entä miten sulkea pois koulutuksen ja lukutaidon vaikutus tuloksiin? Lynn ja Vanhanen myöntävät niiden vaikuttavan testeissä menestymiseen. Mutta niiden merkitys on heidän mielestään vähäinen verrattuna perinnölliseen älykkyyteen. Useimmat alan tutkijoista lienevät asiasta täsmälleen päinvastaista mieltä: kirjoitus- ja lukutaito vaikuttavat ratkaisevasti testeissä menestymiseen. Esimerkiksi psykologian professori David F. Marks väittää, että kansojen väliset erot testeissä menestymisessä perustuvat nimenomaan lukutaitoon. Tämä sopii yhteen monissa kehitysmaatutkimuksissa havaitun seikan kanssa, että luku- ja kirjoitustaito korreloivat BKT:n kasvun kanssa.

Teoksen eniten huomiota herättäneet kohdat koskevat Saharan eteläpuolisten maiden keskimäärin alhaisia äo-määriä (60-70). On kysytty, kuinka ihmeessä näin pahat kehityshäiriöt eivät mitenkään näy kylien tai kaupunkien katukuvassa?

Teoksen 113 maan äo-tutkimukset perustuvat eri vuosikymmenillä (vanhimmat Etelä-Afrikan mustien testit ovat 1920-

luvulta) tehtyihin erilaisiin testeihin. Esimerkiksi ikäjakautumassa (koulutustasosta puhumattakaan) ei ole minkäänlaista vertailukelpoisuutta eri maiden kesken: joissakin maissa on testattu aikuisia, toisissa alle kouluikäisiä lapsia. Testattujen määrät eivät myöskään ole missään suhteessa asukaslukuihin. Emeritusprofessoreiden äölympialaisissa kärkipaikka (äö:108) meni Hong Kongille (asukkaita n. 7 miljoonaa). Lynn näyttää itse ahkeroineen heidän testaamisessaan. Hongkongilaisia testattuja oli noin 27 000. Se on suhteellisen paljon esimerkiksi Intiaan (äö:82) verrattuna: 1,1 miljardin asukkaan 'testaamiseksi' on riittänyt vajaat 23 000 ihmistä. Laajan antropologisen tutkimuksen mukaan Intiassa on 4635 selvästi toisistaan eroavaa etnistä yhteisöä. Ketkähän näistä on testattu?

Sri Lankan 20 miljoonaiselle kansakunnalle puolestaan saatiin 'objektiivinen' äö-luku (79) testaamalla 46 8-vuotiasta lasta vuonna 1954. Saharan eteläpuolisten Afrikan maiden kohdalla 'testattujen' määrät ovat systemaattisesti alhaisia. Esimerkiksi nigerialaisten (n. 140 miljoonaa) testaamiseen on riittänyt 940 ihmistä.

Steve Blinkhorn hyökkäsi Richard Lynnin tekemiä äö-tutkimuksia vastaan poikkeuksellisen voimakkaasti pari vuotta sitten *Naturessa* (A Gender Bender, vol. 438, 31-32; 2005). Kiista koski Lynnin ja Paul Irwingin tutkimusta, jossa he omien sanojensa mukaan osoittivat, että naiset ovat selvästi tyhmempiä kuin miehet. Blinkhornin mielestä kysymys ei ollut tutkimuksesta vaan akateemisesta loanheitosta. Hän osoitti Lynnin ja Irwingin käyttäneen valikoitua aineistoa ja kyseenalaisia metodeja.

Kriitikoille Lynn on ollut omalla tavallaan helppo pala, sillä hänen ideologisiin kytkentöihinsä on vaivatonta löytää viitteitä esimerkiksi yhdysvaltalaisesta äärioikeistolaisesta ja rasistisesta *American Renaissance*-lehdestä, jonka avustajakuntaan

Lynn on kuulunut pitkään. Kun Stephen Jay Gould kuoli syöpään vuonna 2002, Lynn katsoi aiheelliseksi laatia lehteen häväistyskirjoitusta hipovan artikkelin, jossa hän mitätöi Gouldin ansiot paleontologian maailmankuuluna tutkijana sättien tätä marxilaiseksi.

Lynnin ja Vanhasen kirjan on julkaissut Washington Summit Publishers. Se on erikoistunut "klassisen" eugeniikkakirjallisuuden ohella 1800-luvun arjalaisiin rotuteorioihin. Pieni kustantamo ei herätä luottamusta. Sen *www*-sivuilla ei esimerkiksi mainita yhdenkään henkilön nimeä (kotikutoisuutta vahvistaa saamani arvostelukappale – kirjan sivut vaihtuvat sivulta 117 alkaen yhtäkkiä ylösalaisin). Kustantajan nimi löytyy pienen haun jälkeen: Louis Andrews. Liikemies on toimittanut myös *The Occidental Quarterly* (A journal of Western Thought and Opinion) –nimistä lehteä. Toimituskunnasta löytyy Richard Lynnin ohella useita Yhdysvalloissa kiisteltäviä poliittisia aktivisteja. Kustantamo julkaisee myös nettilehteä, joka ilmoittaa "olevansa ylpeästi valkoisten ja lännen puolella".

Ihmisoikeuksiin keskittynyt vaikutusvaltainen oikeusjärjestö (The Southern Poverty Law Center) julkaisee Yhdysvalloissa listaa rasistisista organisaatioista (ns. hate groups). Washington Summit Publishers löytyy tuolta listalta samoin kuin edellä mainitut lehdet.

Rasistista vihaa lietsovaksi organisaatioksi on nimetty myös Pioneer Fund-säätiö. Se on ollut rahoittamassa kaikkia merkittäviä uuden aallon rotututkimuksia Yhdysvalloissa 1960-luvulta lähtien. Se on rahoittanut Lynnin ja Rushtonin töiden ohella esimerkiksi Arthur Jensenin, Richard Herrnsteinin ja Charles Murrayn tutkimuksia.

Pioneer Fund on ollut perustamisestaan vuodesta 1937 lähtien keskeinen osa Yh-

dysvaltojen eugeniikkaliikettä. Säätiön ensimmäisiin johtajiin kuulunut Harry Laughlin tunnettiin kovan linjan miehenä. Hän ehdotti 1930-luvulla, että Yhdysvalloissa pitäisi sterilisoida 10 prosenttia väestöstä. Laughlinin johdolla säätiö rahoitti vuosina 1937-38 natsi-Saksan eugeniikkaelokuvien

esittämistä Yhdysvaltojen kouluissa. Säätiön on väitetty myös tukeneen avokätisesti mustien kansalaisoikeusliikkeen vastaista taistelua 1950- ja 1960-luvuilla. - Nykyisin Pioneer Fundin hallituksen puheenjohtajana toimii J.P. Rushton ja toisena johtajana on Richard Lynn.